

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Шукалович Г. О., Луцький базовий медичний коледж, викладач вищої категорії

Медична термінологія належить до найбільш інтенсивно прогресуючих частин словникового складу мови, що зумовлюється, перш за все, стрімким розвитком медицини та міжнародною науковою інтеграцією у цій сфері знань.

Складність перекладу термінів полягає в його багатозначності.

Знайти правильний переклад терміну, що буде відповідати даному конкретному тексту, можна лише тоді, коли добре розумієшся на тому, що перекладаєш.

Кожен спеціаліст повинен запам'ятати певну кількість термінів, знання яких дозволить легко засвоїти та перекладати похідні від них слова. Деякі терміни легко перекладати через їх звукову та графічну співзвучність. Але треба бути дуже уважним, оскільки їх схожість з українською мовою може призвести до неправильного перекладу.

Через відмінності мовних систем мови-оригіналу та мови-перекладу, відмінності в культурному фоні носіїв двох мов стовідсоткова передача інформації при перекладі тексту чи навіть лексичної одиниці окремо практично виключається. Це можна розглянути на прикладі іменників.

Іменник опосередковано пов'язує мовну співвіднесеність зі світом понятійних явищ. Як частина мови, іменник характеризується предметністю, яка виражається за допомогою категорій роду, числа та відмінка і вживається у реченні як підмет чи додаток. Унаслідок цього він відзначається певними труднощами перекладу в лексичному, лексико-граматичному та граматичному відношеннях. Розбіжності мови-оригіналу та мови-перекладу стосуються лексичного змісту

мови, а також правил їх граматичного оформлення. Подібні відхилення охоплюють різномовні розбіжності форм однини та множини, різнотипні множини омонімів та різнотипне оформлення відмінків. Стандартними випадками таких відхилень при перекладі медичних термінів є вживання однини та множини, наприклад: die Pocken, die Masern (мн.) – віспа, кір (одн.); das Arzneimittel (одн.) – ліки (мн.). Для дослідження особливостей морфологічної будови медичних термінів всі іменники можна поділити на три групи:

- 1) прості іменники: der Puls, die Labien, der Nerv;
- 2) похідні іменники, до яких належать іменники з напівпрефіксами, суфіксами та напівсуфіксами: der Reinfarkt, die Demenz, die Dilatation, die Injektion, die Subazidität, das Medikament;
- 3) складні іменники: die Extrauterin gravidität, der Palmarbogen.

Німецька мова має особливу здатність утворювати складні слова, які є важливим засобом з точки зору мовної економії. Складне слово ущільнює в одному слові значення, яке повинно виражатися іменником та означенням або навіть групою слів чи обставинним реченням. Саме такі слова викликають особливі труднощі при перекладі.

Значення складних та похідних слів, як правило, фіксуються у двомовних словниках, оскільки переклад таких слів часто дуже важко зробити, виходячи лише із значень його складових елементів, наприклад: das Blutwasser – не «кров'яна вода», а «сироватка крові». Проте

переклад багатьох похідних іменників не зафіксовано у словниках, тому що їх значення легко вивести із значення складових елементів. У двохкомпонентному слові останнє слово є опорним, а попереднє означувальним. Останній компонент позначає якусь категорію предмета чи явища, а все складне слово – різновид цієї категорії, наприклад: die Blutkrankheit – хвороба крові, der Dienstarzt – черговий лікар.

При перекладі складних та похідних слів із загальним компонентом слід пам'ятати, що в таких слова загальний компонент в німецькій мові не повторюється, а замінюється дефісом, наприклад: die Blut- und Urinuntersuchung – аналіз крові та сечі.

Вживання дефіса замість компонента, що повторюється, слід відрізнити від дефіса, що розділяє багатоконтактне складне слово на смислові групи, наприклад: der Hals-, Nasen-, Ohrenarzt – лікар-отоларинголог.

У багатоконтактному складному іменнику опорний та означувальний компоненти можуть складатися як із одного, так і з декількох коренів, наприклад: der Blutfarbstoff (1+2), das Blutgefäßnetz (2+1), das Blutdruckmeßgerät (2+2). У слові das Blutdruckmeßgerät означувальне і опорне слово складаються з 2 компонентів. Означувальне слово der Blutdruck складається з компонентів das Blut «кров» та der Druck «тиск», перекладається як «кров'яний, артеріальний тиск».

298

Опорне слово das Meßgerät складається зі слів messen «вимірювати» і das Gerät «прилад», все слово перекладається як «вимірювальний пристрій». Складний іменник das Blutdruckmeßgerät перекладається як «пристрій для вимірювання артеріального тиску».

У складному іменнику означувальне слово може приєднуватися до основного безпосередньо як у слові die Blutprobe – аналіз крові. Якщо означувальним словом є іменник, то обидва корені можуть приєднуватися за допомогою сполучних елементів -(e)s-, -(e)n-: der Krankenwagen – автомобіль швидкої допомоги; die Einatmungskur – лікування інгаляцією. Якщо означувальним словом є корінь або основа дієслова, то сполучним елементом буде -e-, -er-: das Bindegewebe – сполучна тканина, die Halterfunktion – опорна функція.

Якщо ж все-таки складне слово не подане у двомовному словнику, то його переклад завжди потрібно починати з опорного слова, так як воно розкриває основне поняття і допомагає зрозуміти означувальне слово, наприклад: der Rippenbogen. Основне слово der Bogen – дуга, означувальне слово die Rippen – ребра. Загальне значення – реберна дуга.

Складні іменники містять окрім кореня суфікси та префікси. Значення суфіксів та префіксів звичайно також зафіксовані у словниках, наприклад суфікс – er утворює:

- 1) назви людей за видом їх діяльності: der Krankenpfleger – санітар;
- 2) назви інструментів та інших предметів: der Nadelhalter – голкотримач.

Розглянувши всі варіанти перекладу медичних термінів, виражених складними іменниками, ми зробили висновок, що їх можна перекладати наступним чином:

- 1) одним словом: die Durchleuchtung – рентгеноскопія;
- 2) прикметник + іменник: das Pulvergemisch – складний порошок;
- 3) іменник + іменник у родовому відмінку: die Körperzelle – клітина

організму;

4) іменник + прийменник з іменником: die Milchdrüsenverhärtung – ущільнення в молочній залозі;

5) виразом: die Krampfadern – варикозне розширення вен.

Список використаних джерел

1. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. Карабан. – В., 2002.

2. Коптілов В. Теорія і практика перекладу / В. Коптілов. – К., 2003.

3. Москальская О. И. Большой немецко-русский словарь в